

Komunikat Społeczeństwa
Obywatelskiego skierowany do
Instytucji Unii Europejskiej,
dotyczący przyszłej
Polityki Rolniczej i Wiejskiej

agricultural & rural convention

SPIS TREŚCI

1	Czym jest ARC?	5
2	Nasz punkt widzenia	5
3	Nasza wizja	6
4	Nowa Wspólna Polityka Rolna, Żywnościowa i Wiejska	6
5	Europejski Fundusz Rolny	7
5.1	Powszechne zrównoważone rolnictwo	7
5.2	Ukierunkowane płatności za usługi środowiskowe i społeczne	9
5.3	Bezpieczeństwo żywności, handel i pomoc	10
5.4	Zarządzanie dostawami żywności	11
5.5	Jakość żywności, zdrowie i związane z tym zagadnienia	12
6	Europejski Fundusz Wiejski	12
6.1	Wsparcie dla wzmocnienia i dywersyfikacji gospodarki wiejskiej	13
6.2	Wsparcie regionalnej i lokalnej produkcji i przetwarzania żywności	14
6.3	Wsparcie wzmocnienia społeczności wiejskich, usług i infrastruktury	15
6.4	Wsparcie regionalnego partnerstwa i zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego	16
7	Badania i rozwój	17
8	Zarządzanie i wdrażanie, włącznie z innymi programami UE	17
9	Finansowanie	18
10	Podsumowanie	19

Konwencja Rolnicza i Wiejska

Komunikat Społeczeństwa Obywatelskiego skierowany do Instytucji Unii Europejskiej, dotyczący przyszłej Polityki Rolniczej i Wiejskiej listopad 2010 r.

1 Czym jest ARC?

Celem Konwencji Rolniczej i Wiejskiej (Agricultural and Rural Convention – ARC) jest udzielenie głosu społeczeństwu i przygotowanie silnego, wspólnego przesłania dla nowej europejskiej polityki rolnej i wiejskiej. Konwencja Rolnicza i Wiejska (ARC) jest innowacyjnym, przejrzystym procesem, otwartym dla wszystkich zainteresowanych reformą Wspólnej Polityki Rolnej. Została ona utworzona, w celu zebrania różnorodnych celów odnoszących się do przyszłości rolnictwa i obszarów wiejskich, a następnie połączenia ich w kreatywną i praktyczną wizję, która osiągnie obszerniejsze połączone korzyści.

ARC reprezentuje wiele organizacji społecznych, które działają na poziomie europejskim, międzynarodowym lub regionalnym. Ich główne zainteresowania dotyczą ogólnego zrównoważenia, odnawialnej energii, gospodarki wodnej, środowiska, różnorodności biologicznej, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego, sprawiedliwych dochodów dla rolników, bezpieczeństwa zasobów ziemi, małych i rodzinnych gospodarstw, właściwego traktowania zwierząt, upraw rolnictwa ekologicznego, bezpieczeństwa żywności, niezależności żywnościowej, jakości żywności, systemów lokalnej żywności, konsumentów, partnerstwa z krajami rozwijającymi się, sprawiedliwego handlu, publicznych usług żywnościowych, zdrowia publicznego, obszarów górskich, społeczności wiejskich i ich dostępu do usług, zintegrowanego i terytorialnego rozwoju, badań, szkolenia i wielu odnośnych zagadnień. Zebrane organizacje reprezentują wiele setek tysięcy obywateli europejskich, zarówno zamieszkających w miastach, jak i na obszarach wiejskich.

2 Nasz punkt widzenia

Nasze propozycje kierowane są wspólną troską, obecną w naszej obszernej sieci, dotyczącą utrzymania naszej planety i jej mieszkańców w dobrym stanie. Wierzymy, że:

- świat musi wziąć większą odpowiedzialność za używanie wszystkich globalnych zasobów, szczególnie gleby, wody, minerałów, paliw nieodnawialnych, dziko żyjących gatunków i ich siedlisk,
- musi mieć miejsce radykalne zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, aby uniknąć katastroficznego zmiany klimatu wraz z działaniami mającymi na celu ograniczenie szkodliwego wpływu zmiany klimatu na działalność ludzi i na różnorodność biologiczną,
- musi zostać zatrzymana drastyczna utrata różnorodności biologicznej, zarówno gatunków dziko żyjących, jak i uprawnych,
- powinna być chroniona i utrzymana jakość i różnorodność kulturowego dziedzictwa i krajobrazów
- muszą być respektowane i aktywnie utrzymywane w granicach ustalonych przez całościowe ekologiczne i społeczne zrównoważenie prawa ludzi do dostępu do żywności, wody, zdrowia i dobrobytu, praw człowieka i źródeł utrzymania,
- musi być zapewnione długotrwałe bezpieczeństwo żywności na poziomie ogólnoswiatowym: nie do zaakceptowania jest, że ponad bilion ludzi cierpi z powodu głodu lub niedożywienia, zdrowie dalszego miliona niszczone jest przez przejedzenie, otyłość i inne pokrewne chroniczne choroby oraz marnowane są olbrzymie ilości żywności,
- UE nie powinna wciąż opierać się na zasobach gruntów innych kontynentów, ani nie powinna eksportować produktów rolnych po cenach niższych, niż całościowy koszt produkcji, w rezultacie tworząc nieuczciwą konkurencję dla rolników w innych krajach, szczególnie w rozwijającym się świecie,
- należy zająć się ubóstwem i nierównością, wliczając w to wykluczenie ze społeczeństwa i olbrzymie różnice dochodów i jakości życia między regionami i ludźmi w UE i poza UE,
- obywatele i społeczności lokalne muszą mieć wszędzie możliwość odgrywania pełnej roli w

- określaniu swojej własnej przyszłości,
- rolnicy muszą mieć możliwość otrzymywania sprawiedliwych, opłacalnych cen i sprawiedliwego dochodu za żywność, którą produkują i usługi, jakie świadczą,
- w rolnictwie UE muszą zostać osiągnięte wysokie standardy dobrostanu zwierząt,
- lasa muszą być utrzymywane w sposób zrównoważony tak, aby wykorzystać ich pełen potencjał zapewnienia zatrudnienia w obszarach wiejskich, ochrony ekosystemów, wiązania dwutlenku węgla i zmniejszenia zmian klimatu,
- polityki muszą respektować i odzwierciedlać różnorodność Europy oraz główną zasadę subsydiarności, spełniając jednocześnie cele UE, a także przestrzegać społecznej i gospodarczej spójności i równości pomiędzy narodami i regionami: oznacza to wprowadzenie polityki dotyczącej określonego miejsca, wzmocnienia struktur podejmowania decyzji na poziomie lokalnym i regionalnym, jak też wielosektorowego i wielopoziomowego zarządzania.

3 Nasza wizja

Reagując na te warunki uważamy, że potrzebny jest radykalny przegląd polityk rozwoju, zarówno rolnego, jak i wiejskiego. Nasza wizja w tym zakresie koncentruje się na:

- Zmianie paradygmatu systemu rolnego i żywnościowego** z przeważająco niezrównoważonego, intensywnie wyczerpującego zasoby naturalne, upraw przemysłowych i scentralizowanego przemysłu żywnościowego, tak bardzo faworyzowanego przez politykę rolną UE. na wszędzie zrównoważone rolnictwo i zróżnicowany model regionalnej i lokalnej produkcji i przetwarzania żywności, z bliższym połączeniem pomiędzy rolnikami i konsumentami i dużą dbałością o zdrowie publiczne, środowisko i dobrostan zwierząt.
- Gospodarczej, społecznej i środowiskowej odnowie obszarów wiejskich**, budowanym na sile i różnorodności społeczności, kultur i zasobów, skutecznie połączonych z terytorialnym rozwojem bazującym na danym miejscu i honorującym zaangażowanie UE w połączenie społeczne, gospodarcze i terytorialne. Ta odnowa może stać się olbrzymim, skumulowanym wkładem do znajdowania nowych źródeł dobrobytu i tworzenia nowych miejsc pracy.

Ta wizja i ten rozległy wywód wskazują na przyszłą politykę, która ma trzy wzajemnie połączone punkty centralne - **zrównoważone rolnictwo** ze swoimi połączeniami z ochroną gleby, gospodarką wodną, różnorodnością biologiczną, krajobrazem i dobrostanem zwierząt i ochroną klimatu; wystarczająca ilość żywności

o wysokiej wartości odżywczej, z jej połączeniami z jakością produkcji i różnorodnością, zdrowiem, handlem, pomocą i opłacalnymi cenami uzyskiwanymi przez gospodarstwa rolne; i z **rozwojem wiejskim**, z jego połączeniami ze polityką strukturalną i innymi z nią związanymi.

4 Nowa Wspólna Polityka Rolna, Żywnościowa i Wiejska

Proponujemy przyszłą politykę nazwaną **Wspólną Polityką Rolną, Żywnościową i Wiejską** z jasno określonymi celami, w które włączone są, ale nie wychodzą poza nie, te cele, które są określone w Traktacie Rzymskim. Rozszerzony zbiór celów obejmowałyby bezpieczeństwo żywności, sprawiedliwy dochód dla rolników, jakość żywności i zdrowie publiczne, zrównoważone standardy w rolnictwie, bezpieczeństwo zasobów ziemi, holistyczną ochronę środowiska, złagodzenie zmian klimatu, wzmocnienie i dywersyfikację gospodarki wiejskiej i dobro wiejskich społeczności. Wiele z tych założeń zawartych jest już w międzynarodowych traktatach i konwencjach, albo w Dyrektywach UE, na przykład w Protokole z Kioto odnoszącym się do Zmiany Klimatu, Konwencji Ramsar, Dyrektywach w sprawie ochrony ptaków i siedliskowej i konkluzjach niedawnego spotkania na Konferencji na temat Różnorodności Biologicznej (COP10) w Nagoi, gdzie kraje uzgodniły osiągnięcie do 2020 roku rolnictwa bez negatywnych wpływów na różnorodność biologiczną i środowisko.

W poniższych rozdziałach opisujemy środki, które będą mieściły się w zakresie proponowanej Wspólnej Polityki Rolnej, Żywnościowej i Wiejskiej. Nasze spojrzenie na strukturę przyszłej polityki jest kierowane przez silne poczucie **podwójnej** natury wyzwania. Potrzebujemy **zarówno** zmiany paradygmatu w rolnictwie i w systemach żywnościowych, **jak też w odnowie wsi**. Polityka UE rozwoju obszarów wiejskich stopniowo ewoluowała od późnych lat 80-tych. Była zawsze postrzegana, jako uzupełnienie polityki rolnej. Logiczne jest utrzymywanie połączenia między rolnictwem i rozwojem wiejskim, ale to połączenie zniekształciło ogólną politykę poprzez zbyt duże koncentrowanie się na podstawowym wsparciu dla gospodarstw rolnych i zbyt małe - na systemach zrównoważonego rolnictwa, zrównoważonych rynkach żywności i na potrzebach społeczności wiejskich i gospodarce.

Z naszego punktu widzenia **nadszedł czas uznania rozwoju wiejskiego, jako głównego obszaru polityki pod własnym tytułem**, a nie, jako dodatek do rolnictwa. Powinien być postrzegany **nie** jako drugi filar innej polityki, ale jako wyraźna polityka, stojąca obok, ale oddzielona od polityki rolnej. Zgodnie z tym proponujemy, by Wspólna Polityka Rolna, Żywnościowa i Wiejska wdrożona została poprzez dwa Fundusze: **Europejski Fundusz Rolny** skoncentrowany głównie na

rolnictwie i żywności; i **Europejski Fundusz Wiejski**, skoncentrowany na szeroko rozumianej gospodarce wiejskiej i rozwoju terytorialnym. Dwa fundusze i środki, jakie oferują wzajemnie się uzupełniają. Najważniejszą różnicą pomiędzy dwoma funduszami jest to, że Fundusz Rolny koncentrowałby się prawie w całości na środkach horyzontalnych, mających zastosowanie do wszystkich terytoriów w swoim zakresie, podczas, gdy Fundusz Wiejski koncentrowałby się na środkach, które różniłyby się będą sposobem ich zastosowania w zależności od charakteru i potrzeb różnych obszarów.

W dwóch następnych rozdziałach nakreślamy proponowane zakresy dwóch funduszy, odnoszące się do głównych tematów. Proponowane środki w każdym z tematów mogą zawierać wsparcie finansowe takie, jak bezpośrednie lub umowne płatności lub finansowanie komunikacji; i innych rodzajów działań takich, jak rozporządzenia i tworzenie nowych pomysłów. Niektóre działania takie, jak propozycje dla badań naukowych w rozdziale 7, mogą nawet wykraczać poza zakres Europejskiej Polityki Rolnej, Żywnościowej i Wiejskiej, ale muszą być blisko związane z tym, co dzieje się w tej polityce. Używamy tematów, jako struktury w tym dokumencie, w celu wyjaśnienia głównego celu propozycji ARC. W rozdziale 8 poniżej, podkreślamy potrzebę silnego połączenia pomiędzy głównymi programami Unii Europejskiej.

5 Europejski Fundusz Rolny

Proponujemy, aby Europejski Fundusz Rolny obejmował zbiór środków, które wzajemnie się wspierają i są spójne. Mieszczą się one w dwóch, szerokich obszarach:

- bezpośrednim wsparciu dla rolników i innych użytkowników gruntów, wliczając w to płatności za usługi środowiskowe i społeczne,
- politykach związanych z żywnością, skoncentrowanych na bezpieczeństwie żywności, handlu i pomocy, zarządzaniu dostawami żywności, jakością żywności, zdrowiem i pokrewnymi zagadnieniami.

Środki te zaprojektowane są w celu spełnienia założeń, które nakreślamy w rozdziale 4 powyżej. Zasadniczo zagadnienia te odnoszą się do bezpieczeństwa żywności i sprawiedliwego dochodu dla rolników, jak obiecywał już Traktat Rzymski i stawiania czoła wyzwaniom, które pojawiły się na forum publicznym w ostatnich latach takie, jak jakość żywności i zdrowie publiczne, zrównoważone standardy w rolnictwie, bezpieczeństwo zasobów ziemi, holistyczna ochrona środowiska, złagodzenie zmian klimatu, wzmocnienie dywersyfikacji gospodarki wiejskiej i dobrobytu społeczności wiejskich.

Ten szerszy zbiór założeń będzie mógł zostać zrealizowany poprzez kombinację dwóch zbiorów

polityk. Nasza wizja połączona jest ze sprawiedliwymi cenami rynkowymi, które generują dochód dla rolników i pozwalają na zrównoważoną produkcję i wysoką jakość. Polityki, które proponujemy w odniesieniu do bezpieczeństwa żywności, handlu, pomocy i dostaw żywności zaprojektowane zostały w celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności i pomocy rolnikom przy uzyskiwaniu sprawiedliwego dochodu, który został obiecany. Wraz z zastosowaniem tych środków, konieczne będzie skupienie się na wsparciu finansowym – i, poza okresem przejściowym, w całości – na płatnościach związanych z innymi celami. Widzimy następny okres programowania w latach od 2014 do 2020, jako okres przejścia od istniejącego do nowego paradygmatu rolnictwa i polityki związanej z żywnością.

W tym rozdziale, przedstawiamy najpierw naszą wizję przyszłego modelu wsparcia dla rolników i innych użytkowników gruntów, wliczając w to płatności za usługi środowiskowe i społeczne.

5.1 Powszechne zrównoważone rolnictwo

Z naszego punktu widzenia, aktualny system rolnictwa w Europie jest właściwie niezrównoważony. Zależy od zużywania dużych ilości paliw ze źródeł kopalnych, intensywnych procesów przemysłowych i transportu żywności i pasz na duże odległości; często nie spełnia wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt i stanowi długoterminowe zagrożenie dla zdrowia gleby, zasobów wodnych i ekosystemów. Powoduje ciągłą utratę siły roboczej w gospodarstwach rolnych: 3,5 miliona miejsc pracy zostało utraconych w sektorze rolnictwa w krajach 15-tki UE w ciągu dziesięciu lat, od 1995 do 2005. Niszczy witalność obszarów wiejskich, szczególnie biedniejszych lub bardziej marginalnych obszarów rolnych. Zbyt duże zużycie sztucznych, chemicznych środków produkcji zagraża zdrowiu rolników, pracowników gospodarstw rolnych i konsumentów.

Nawołujemy do progresywnego przejścia od uprzemysłowionego rolnictwa do bardziej zrównoważonej formy, która podtrzyma wszędzie produktywność rolnictwa, i zbudowana jest na regionalnej i lokalnej różnorodności systemów rolnych i gospodarki lokalnej, sprawia, że używanie zasobów nieodnawialnych jest mniejsze, respektuje dobrostan zwierząt, opiera się na dobrym zmyśle agronomicznym i innowacjach agroekologicznych przy podejmowaniu decyzji dotyczących gospodarki rolnej i osiąga szeroki zakres pozytywnych rezultatów środowiskowych, społecznych i gospodarczych, połączonych z witalnością obszarów wiejskich.

To przejście od uprzemysłowionego do zrównoważonego rolnictwa bazuje na realistycznym spojrzeniu na warunki określone w rozdziale 2 tego opracowania. Warunki wskazują jasno, że model opierający się na ciągłej

intensyfikacji produkcji rolniczej na części terytorium UE i poza nim, przy porzucaniu mniej żyznych gruntów, nie jest zrównoważony i stanowi poważne niebezpieczeństwo dla środowiska w Europie i na świecie, jego długoterminowego bezpieczeństwa żywności, witalności jego obszarów wiejskich i dobrobytu planety. Bezpieczeństwo żywności może być zapewnione poprzez efektywne, zrównoważone wykorzystywanie gruntów rolnych, wliczając w to kontynuację produkcji żywności na mniej żyznych gruntach i gruntach wcześniej odłogowanych, zmniejszeniu marnotrawstwa żywności w łańcuchu żywności, rosnącym podkreśleniu jakości żywności i wartości odżywczych i stopniowe zmiany diety, które odzwierciedlają świadomość konsumentów w odniesieniu do środowiskowych i innych wpływów produkcji żywności. Pęd do efektywności i wydajności w produkcji żywności może i powinien być kontynuowany w ramach zrównoważonego modelu.

Koncepcje te leżą u podstaw naszej wizji przyszłego modelu wspierania rolników. Uważamy, że bezpośrednie płatności odgrywają ważną rolę w dochodach rolników: na dzień dzisiejszy tylko niewielka część rolników może zarobić na utrzymanie tylko ze sprzedaży swoich produktów. Wierzmy jednak, że obecny system płatności bezpośrednich dla przemysłowego rolnictwa, nie powiązanych z produkcją i tylko marginalnie związanych z systemami zrównoważonymi lub dobrami publicznymi nie jest, ani politycznie uzasadniony, ani społecznie słuszny. Finansowe wsparcie dla rolników w przyszłości powinno odnosić się do rezultatów, których UE potrzebuje i, które nie zostaną osiągnięte tylko poprzez siły rynkowe. Działania związane z żywnością, które proponujemy w dalszej części rozdziału zostały zaprojektowane, aby pomagać rolnikom, aby mogli osiągnąć sprawiedliwe dochody, co zostało obiecane przez Traktat Rzymski. Z zastosowaniem tych środków, właściwe będzie większe skupienie się na wsparciu finansowym – i, poza okresem przejścia w latach 2014 do 2020, w całości – na płatnościach związanych ze zrównoważoną praktyką, dbałością o środowisko, wsparciem dla małych i rodzinnych gospodarstw rolnych i tych, na mniej uprzywilejowanych obszarach i dywersyfikacji gospodarstw rolnych i gospodarki wiejskiej.

Fundusz Rolny powinien zapewniać zachęty do przejścia od uprzemysłowionego do zrównoważonego rolnictwa, za pomocą następujących środków:

- a. Jasnej definicji standardów zrównoważenia w rolnictwie, poprzez odniesienie do, m.in.:
  - limitów użycia nawozów sztucznych i innych chemicznych środków produkcji, poprzez rozszerzenie zasad określonych w Dyrektywie Azotanowej z roku 1991, zgodnie, z którą zawartość azotanów w glebie musi być monitorowana, a ich odpływ musi zostać

ograniczony,

- obowiązkowych limitów emisji gazów cieplarnianych zarówno pochodzących z produkcji zwierzęcej (z wyłączeniem ekstensywnych pastwisk i łąk) i z używania paliw kopalnych,
  - wykorzystanie i zrównoważone ponowne użycie wszystkich odpadów produkcyjnych (np. szlam, ścieki) w gospodarstwie rolnym,
  - przyczyniania się do wypełniania założeń Ramowej Dyrektywy Wodnej,
  - ochronie i zwiększaniu różnorodności biologicznej (zarówno dzikich gatunków, jak też starych odmian i lokalnych ras zwierząt domowych) i elementów krajobrazowych,
  - braku wsparcia dla ugorów pozbawionych roślinności lub utrzymywanych za pomocą herbicydów,
  - osiągnięciu wysokich standardów dobrostanu zwierząt.
- b. Włączenia tych standardów do uaktualnionych, prawnie wiążących kodeksów dobrej praktyki, z efektywnym umocnieniem tych kodeksów,
  - c. Bezpośrednie płatności dla wszystkich rolników powinny zostać poddane radykalnemu przeglądowi, w celu:
    - zapewnienia warunkowości związanej ze standardami zrównoważonych praktyk wymienionych powyżej,
    - pominięcia jakiegokolwiek odniesienia do historycznych plonów,
    - zapewnienia sprawiedliwości odnoszącej się do poziomów płatności pomiędzy rolnikami w różnych krajach członkowskich UE, sprawdzanych w odniesieniu do równości siły zakupu,
    - zapewnienia zmniejszających się płatności, z wyższym poziomem płatności dla mniejszych i rodzinnych gospodarstw rolnych, podczas, gdy dla większych gospodarstw rolnych poziom płatności powinien być związany z zatrudnioną siłą roboczą.
  - d. Wsparcia dla inwestycji społecznej w grunty rolne; dla właścicieli gruntów wydierżawiających swoje grunty na przystępnych i ustalonych warunkach rolnikom zaangażowanym w połączone ze społecznością, zrównoważone rolnictwo; i, dla władz lokalnych angażujących się w aktywną ochronę rolnictwa ukierunkowanego lokalnie, zrównoważonego w obszarach miejskich i około miejskich.
  - e. Wsparcia dla rolników w obszarach marginalnych, górskich i innych, mniej uprzywilejowanych obszarach, aby rozpoznać fizyczne ograniczenia, w ramach których operują oraz wkład w lokalną gospodarkę.

- f. Delegalizacji rozwoju i używania GMO w rolnictwie UE i dostawach żywności (włącznie z paszami dla zwierząt): powinno być to zastosowane w całej UE, bez pozostawiania tego decyzjom krajowym lub regionalnym.
- g. Finansowego wsparcia dla przejścia do systemu rolnictwa ekologicznego, szczególnie jeśli wiąże się to ze zmniejszeniem użycia energii ze źródeł nieodnawialnych oraz do innych, zorientowanych ekologicznie systemów rolniczych, które mają jasne korzyści dla środowiska i dla różnorodności biologicznej; lub do systemów, które zapewniają wysokie standardy dobrostanu zwierząt.

5.2 Ukierunkowane płatności za usługi środowiskowe i społeczne

Jako uzupełnienie bezpośrednich płatności i specyficznego wsparcia opisanego powyżej, proponujemy system ukierunkowanych płatności za usługi środowiskowe i społeczne dostarczane przez rolników i innych użytkowników gruntów.

Obszary wiejskie UE obejmują bogate i zróżnicowane dziedzictwo ekosystemów, krajobrazów kulturowych i innych aktywów środowiskowych, wliczając w to zasoby gleby i wody, które są zasadnicze dla zdrowia gruntów EU w okresie długoterminowym i tym samym długoterminowego bezpieczeństwa żywności. Ochrona i zarządzanie tym dziedzictwem zależą w dużej części od sprawności zarządzania rolników, leśników i innych użytkowników gruntów. Niektóre elementy tego sprawnego zarządzania mogą być zapewnione poprzez zrównoważone gospodarowanie. W wielu obszarach jednak ograniczenia gospodarki rolnej narzucone przez wysokie wartości środowiskowe lub poprzez fizyczne ograniczenia oznaczają, że rolnicy mogą tylko osiągnąć realny dochód, jeśli otrzymają docelowe płatności związane z dostarczaniem usługami środowiskowymi i społecznymi. Cele dóbr publicznych, jeśli chodzi o rolnictwo, agro-leśnictwo i obszary wiejskie były aż do teraz skoncentrowane głównie na zachowaniu ekosystemów i utrzymaniu rolnictwa w górach i w innych specjalnych obszarach. Jednak stopniowo poszerzają się włączając 'nowe wyzwania' zaadoptowania się do zmniejszania zmian klimatu, produkcji energii odnawialnej, zarządzania zasobami wody, ochronę ekosystemów, krajobrazów i dziedzictwa kulturowego oraz utrzymania vitalności społeczności wiejskich.

Fundusz Rolny powinien obejmować **następujące środki**:

- a. Docelowe i zharmonizowane wsparcie, uzależnione od jasnych standardów środowiskowych, dla rolników, hodowców bydła, leśników i spółdzielców, którzy zarządzają gruntami, które są bardzo ważne dla różnorodności biologicznej, często skategoryzowane, jako **grunty**

rolne o Wysokiej Wartości Przyrodniczej (High Nature Value, HNV). Rodzaje upraw rolnych typu HNV nie są oznaczonym na mapie konceptem, według którego kraje członkowskie mogłyby wyznaczać kwalifikujące się obszary w określonych granicach. Raczej typ gruntów rolnych HNV może znajdować się wszędzie w Unii Europejskiej, w powiązaniu z obecnością w gospodarstwie rolnym takich elementów, jak trwałe użytki zielone o niskiej obsadzie wypasanych zwierząt i o elementach krajobrazowych ważnych dla różnorodności biologicznej. Te obszary rolnicze, które w całości mogą zajmować ponad 30% gruntów rolnych w UE, obejmują górskie i wyżynne pastwiska, wspólnoty pastwiskowe, dehesas (pastwiska z pojedynczymi drzewami dębu typowe dla Hiszpanii), nordyckie pastwiska leśne, łąki kośne, podmokłe łąki, sady, krajobrazy parkowe i niektóre grunty orne o niskiej intensywności. Zostały one utworzone i są utrzymywane poprzez gospodarkę rolną i pastwiskową o niskiej intensywności, oparte na tradycyjalnych metodach i utrzymywaniu (najczęściej) lokalnych ras zwierząt. Tworzą ekosystemy i krajobrazy o bogatej różnorodności biologicznej i o dobrej kulturze rolnej oraz przynoszą duże korzyści dla ochrony gleby i wody oraz wiązania dwutlenku węgla. Pomagają podtrzymać formalną i nieformalną gospodarkę dużych społeczności rolniczych i pozwalają na zbieranie plonów wysokiej jakości żywności. Jednak są zagrożone w wielu obszarach poprzez porzucenie, a w innych - poprzez intensyfikację upraw rolnych. Aby walczyć z tymi zagrożeniami i uznawać dobra publiczne, jakie zapewniają te użytki zielone, proponujemy, aby podlegały systemowi ukierunkowanych i zharmonizowanych płatności za usługi środowiskowe¹.

System ten mógłby zawierać się w Funduszu Rolnym jako przynajmniej częściowe zastąpienie obecnych bezpośrednich i nie ukierunkowanych płatności i być w 100% finansowany ze środków UE. Rodzaje gruntów, do których miałyby to zastosowanie powinny zostać jasno określone w uaktualnionych dyrektywach odnoszących się do wszystkich typów wymienionych powyżej. Płatności powinny mieścić się w standardowej skali lub w ograniczonym zestawie skal,

¹ Przykłady działania tego systemu przedstawione są w raporcie "CAP reform 2013 – last chance to stop the decline of Europe's High Nature Value farming?" (Reforma WPR 2013 r. – ostatnia szansa zatrzymania zmniejszania się gruntów Wysokiej Wartości Przyrodniczej w Europie?), opublikowanym wspólnie przez EFNCP, Birdlife International (Międzynarodowa Rada Ochrony Ptaków), Butterfly Conservation Europe (Europejskie Towarzystwo Ochrony Motyli, i Światowy Fundusz na rzecz Przyrody).

płatności za usługi, bazujące na uogólnionej ewaluacji dóbr publicznych, jakie te obszary zapewniają. System ten byłby w istocie uznaniem przymusu, który wartości środowiskowe nakładają na wykorzystanie gruntów i dlatego byłby uzasadniony jako środek równoważenia wykorzystania rolniczego. Płatności byłyby warunkowo zależne od kontynuacji lub wznowienia warunków gospodarki rolnej, które stworzyły lub zrównoważyły wartości środowiskowe, które leżą u podstaw definicji stref.

W obszarach górskich, marginalnych lub w innych mniej uprzywilejowanych te warunki płatności środowiskowych musiałyby zostać zharmonizowane, **ale nie podciągnięte pod** wsparcie związane z fizycznymi ograniczeniami opisanymi w punkcie 5.1e poniżej.

- b. Kontynuowanie **płatności rolnośrodowiskowych**, mających na celu ochronę wartości środowiskowych wykraczających poza to, co może zostać osiągnięte przez kontynuację wsparć wymienionych w punkcie 5.1 i 5.2a poniżej. Takie płatności powinny mieć coraz większy nacisk na wartości krajobrazu oraz na dziedzictwo kulturowe i architektoniczne.
- c. **Płatności dla rolników w obszarach Natura 2000** i obszarach łączących je, zgodnie z artykułem 3 i 10 Dyrektywy Siedliskowej, gdzie obowiązują one w ramach ochrony przyrody przy podejmowaniu prac w odniesieniu do użytkowania gruntów nieobjętych wsparciem wymienionym w punkcie 5.1, 5.2a lub 5.2b poniżej. Propozycja ta jest określona dla tych części wyznaczonych obszarów Natura 2000, które są użytkowane przez rolników. Nie postrzegamy Europejskiego Funduszu Rolnego, jako źródła finansowania dla innych obszarów Natura 2000, ani dla inwestycji kapitałowych potrzebnych do ochrony tych obszarów.
- d. Płatności za wiązanie i magazynowanie dwutlenku węgla poprzez utrzymywanie lub odtwarzanie bogatych w próchnicę gruntów rolnych, trwałych pastwisk, obszarów podmokłych lub terenów zalesionych.
- e. Wsparcie dla ochrony obszarów zalesionych o Wysokiej Wartości Przyrodniczej, które zawiera się w gospodarce rolnej: może to obejmować niepielęgnowane lub pielęgnowane obszary zalesione, małe powierzchnie lasów w krajobrazach rolniczych, zadrzewione pastwiska i ekotony (granice) pomiędzy lasami i gruntami rolnymi.
- f. Wsparcie dla inwestycji kapitałowych, które przyczyni się do zarządzania zasobami wodnymi

i do wdrożenia zasad rolnictwa i leśnictwa do przeciwdziałania zmianom klimatu.

- g. Płatności za inwestycje odtwarzania, np. łąk poprzez wycinanie samosiewek krzewów i drzew i zakładanie ogrodzeń lub do zamiany gruntu rolnego w podmokłe łąki w obszarach zalewowych, w celu promowania zarządzania przeciwpowodziowego, wiązania dwutlenku węgla i różnorodności biologicznej.

Istnieje wyraźny potencjał dla zbieżności i systemowych połączeń pomiędzy powyżej opisanymi siedmioma różnymi środkami. Systemy wsparcia i płatność za usługi powinny być łatwe do zrozumienia, administrowania i monitorowania, aby rolnicy i inni beneficjenci nie byli narażeni na zbędną biurokrację.

5.3 Bezpieczeństwo żywności, handel i pomoc

Światowa populacja powiększa się, wzrasta zapotrzebowanie na żywność i istnieje pilna potrzeba uporania się z głodem i niedożywieniem, zmniejszaniem zasobów naturalnych i wody oraz utratą gruntów uprawnych. Rozwiązaniem tego **nie** jest koncentrowanie żywności w ograniczonych regionach i poleganie na masowym handlu międzynarodowym i transporcie żywności: byłaby to recepta na nowy gospodarczy kolonializm, zależność, konflikt i niezrównoważone wykorzystanie transportu. Rozwiązaniem jest raczej duża samowystarczalność i suwerenność żywności na poziomach lokalnym, regionalnym, krajowym lub kontynentalnym. Grunty rolne powinny zostać utrzymywane poprzez zrównoważone zarządzanie w całej Europie dla utrzymania długoterminowego wykorzystania w produkcji żywności. UE powinna produkować tyle żywności, ile jest potrzebne dla jej obywateli, wliczając w to wszystkie podstawowe dobra wymagane do jej produkcji; i powinna w szerokim stopniu ograniczać import żywności i pasz dla zwierząt do tych produktów, których nie można wyprodukować w sposób zrównoważony w UE. W szczególności zrównoważony chów zwierząt i niskonakładowe rolnictwo na bazie regionów, co zalecamy, nie będą ekonomicznie uzasadnione tak długo, jak rynek zalewany będzie soją, kukurydzą i innymi importowanymi paszami. UE nie powinna dotować eksportu żywności pod żadnym pozorem; i powinna używać międzynarodowej pomocy do udzielania pomocy rolnikom w krajach rozwijających się, aby utrzymać rozwój własnej produkcji żywności, w celu poprawienia ich poziomu życia, zwalczania głodu i niedożywienia.

Fundusz Rolny powinien zapewnić zachęty do tej zmiany w kierunku wyższej samowystarczalności i niezależności żywności, poprzez następujące środki:

- a. Ponowną negocjację międzynarodowych zasad handlu w celu ustalenia prawa suwerenności żywności, np. prawo dla ludzi, społeczności,

regionów, krajów lub Unii do ustalania ich własnej polityki rolnej i żywnościowej; temu prawu powinien towarzyszyć obowiązek unikania dumpingu poprzez dotowanie eksportu żywności.

- b. Oddzielenie rolnictwa od innych gałęzi przemysłu w rozmowach na temat handlu światowego tj: suwerenność żywności w UE nie powinna być narażana przez kompromisowe rozwiązania eksportowe w innych sektorach gospodarki. Kraje powinny być w stanie zapewnić opłacalność ceny dla własnych gospodarstw rolnych.
- c. Nacisk na zrównoważone standardy dla importu żywności do UE.
- d. Zachęta do produkowania białkowej paszy dla zwierząt w UE jako alternatywy dla importowanych pasz białkowych.
- e. Zapewnienie spójności w politykach dotyczących rozwoju, zgodnie z paragrafem 208 Traktatu o funkcjonowaniu UE, wliczając w to, wstrzymanie dotacji eksportowych dla żywności i środków mających na celu zapewnienie, że inne formy wsparcia takie, jak płatności bezpośrednie, nie będą skutkowały eksportem po cenach poniżej całkowitego kosztu produkcji.
- f. Wsparcie dla rolników w krajach rozwijających się w celu ochrony lub rozwoju systemów zrównoważonego rolnictwa, w celu poprawienia ich poziomu życia, walki z głodem i niedożywieniem.

5.4 Zarządzanie dostawami żywności

Obecnie około czterech piątych żywności produkowanej przez rolników UE wchodzi do łańcucha dostaw, które są zdominowane przez dużych przetwórców i sprzedawców detalicznych. Stawia to zarówno producentów pierwotnych, jak i konsumentów w łańcuchu gospodarczym, w którym znajdują się, na przegranej pozycji w stosunku do coraz potężniejszych firm handlowych. Wielu rolników nie jest w stanie pokryć swoich kosztów produkcji, nie mówiąc już o dodatkowych funduszach pozwalających na inwestowanie w innowacje. Konsumenty często płacą wyższe, niż to konieczne, ceny za żywność z powodu niesprawiedliwych marży.

Przyszła polityka musi ustalić takie ramy rynkowe, które umożliwią rolnikom oraz konsumentom wpływanie na łańcuch żywności i rolnictwa; co zapobiegnie silnym wahaniom w dostawach żywności i, w konsekwencji – wahaniom cen sprzedaży z gospodarstw rolnych; i dlatego zniechęci do spekulacji cenami żywności na giełdach papierów wartościowych. Taki zakres ram rynkowych jest koniecznym warunkiem dla zabezpieczenia stabilnych cen i zrównoważonej produkcji żywności we wszystkich regionach UE i sprawiedliwego dochodu dla rolników za

to, co produkują.

Celem tej polityki powinno być zabezpieczenie stabilnych cen i sprawiedliwego podziału wartości dodanej wśród rolników i przetwórców, sprzedawców detalicznych i konsumentów, aby rolnicy mogli zabezpieczyć ceny sprzedaży, a konsumenci utrzymali swoje prawa. System musi być tak różny, że często sprzeczne interesy uczestników łańcucha dostaw żywności mogą być negocjowane na równych warunkach, aby nie dochodziło do konfrontacji interesów producentów pierwotnych i konsumentów, ale by mogli aktywnie współdecydować. Ten wysiłek może obejmować środki proponowane w innych miejscach tego dokumentu, wliczając w to ustalenie suwerenności żywności (5.3), wstrzymanie dotacji do eksportu żywności (5.3) i wsparcie regionalnych i lokalnych systemów produkcji żywności, włączając w to wspierane przez społeczność rolnictwo (6.2). Jednak potrzebne są także inne środki.

Fundusz Rolny powinien obejmować **następujące środki**:

- a. **Utworzenie systemu monitorowania rynku**, który zapewni lepszą przejrzystość poprzez ciągłe monitorowanie marży, ruchu popytu i cen, i ewolucję średnich kosztów produkcji; i który na bazie tych średnich kosztów produkcji określi docelowy przedział cenowy dla pewnych produktów. Rolnicy, konsumenci i inne grupy społeczne powinni być włączeni do tego procesu.
- b. **Wsparcie dla tworzenia przez rolników grup handlowych**, w celu zwiększenia sił negocjacyjnej rolników: może to zależeć od dobrze rozważonego rozluźnienia zasad konkurencyjności. Rolnicy powinni móc pracować wspólnie i powinno im zostać przyznane prawo i zdolność do zarządzania dostawami na poziomie UE: na przykład, powinni być zdolni do zmniejszania ilości, jakie mają zostać wyprodukowane przez rolników, gdy zmniejsza się popyt, a ceny spadają poniżej ustalonego przedziału cenowego.
- c. **Zmiana w systemie ceny interwencyjnej**. Obecny system, który ma na celu utrzymywanie cen za surowce na niskim poziomie dla przemysłu żywnościowego (eksport), nie zapewnia wystarczającej sieci bezpieczeństwa dla producentów zarządzających swoimi gospodarstwami rolnymi zgodnie z zasadami równoważenia, ponieważ ceny interwencyjne są poniżej kosztów produkcji: powinien zostać zlikwidowany. Zamiast niego, proponujemy nowy, ukierunkowany na sprawiedliwe ceny, interwencyjny system finansowany przez producenta, aby uzupełniał proces zarządzania dostawami opisany w punkcie (b) powyżej. Pozwoliłoby to na składowanie produktów w krótkich okresach czasu, które potrzebne są do przystosowania dostaw do zmian popytu.

5.5 Jakość żywności, zdrowie i związane z tym zagadnienia

Duże skandale związane z żywnością w ostatnich latach spowodowały wzrost świadomości społeczeństwa ważnej roli żywności dobrej dla zdrowia. W wyniku tego ustalone zostały standardy zapobiegania, które przyniosły pewne korzyści, lecz również, jak przedstawimy to później (patrz 6.2) przyniosły niekorzystne rezultaty w niektórych lokalnych systemach żywności. Wciąż jednak odczuwalny jest szeroko rozpowszechniony niepokój dotyczący wpływu uprzemysłowionej produkcji żywności i jej przetwarzania na zdrowie ludzi, dobrostan zwierząt, różnorodność biologiczną i środowisko. Otyłość, cukrzyca i inne choroby są efektem niezdrowej diety, która jest oferowana konsumentom z coraz większą ilością przetworzonej i wieloskładnikowej żywności.

Konsumenci mogą i coraz częściej przejmują odpowiedzialność za to, co jedzą poprzez sprawdzanie składników, dodatków i pochodzenia żywności i przez poszukiwanie alternatyw takich, jak produkty ekologiczne, od zwierząt, które mają dostęp do wybiegów lub produktów o znanym pochodzeniu. Producenci, przetwórcy i handlowcy odpowiedzą takim asertywnym konsumentom. Jednakże, aby przejąć inicjatywę, konsumenci potrzebują dokładnych informacji o żywności i o jej wpływie na zdrowie i in. Szkoły powinny odgrywać swoją rolę w edukowaniu dzieci w odniesieniu do tych zagadnień. Władze publiczne powinny przy swoich zakupach żywności i konsumpcji w szkołach, szpitalach, przedsiębiorstwach publicznych, więzieniach, koszarach wojskowych i in. wpływać na jakość żywności i jej powiązanie ze zdrowiem, lokalną gospodarką i środowiskiem. Wszystkie części łańcucha żywnościowego – producenci, przetwórcy, handlowcy, konsumenci – powinni przyczynić się do kampanii w całej UE, mając na celu zmniejszenie marnotrawstwa żywności.

Fundusz Rolny powinien obejmować **następujące środki**:

- a. Programy informacji publicznej na poziomie UE i krajowym dotyczące żywności, diet i ich związku ze zdrowiem, zrównoważonego stylu życia, odpowiedzialnego stylu życia, odpowiedzialnej konsumpcji, unikania marnotrawstwa żywności i połączenia pomiędzy żywnością i krajobrazem i in. Te programy wymagać będą jasnej definicji tego, co oznaczają terminy takie jak 'zdrowa, naturalnie odżywcza, przyjazna środowisku' żywność.
- b. Programy, na poziomie krajowym i regionalnym, edukacji dzieci w zakresie żywności, jej pochodzenia, wpływu na zdrowie i in.
- c. Reformę zasad przetargowych UE, aby pozwolić i aktywować zachęty UE w odniesieniu do polityki

dotyczącej zakupów i cateringu, które dają przykład żywności przystępnej cenowo, dobrej jakości, naturalnej, zdrowej, odżywczej, przyjaznej dla dobrostanu zwierząt i uzyskiwanej lokalnie, i której produkcja połączona jest z krajobrazem i ochroną różnorodności biologicznej.

- d. Ostrzejsze zasady oznakowania żywności, aby upewnić się, że konsumenci mogą zrozumieć pochodzenie, metody produkcji, proces przetwarzania i in. żywności w obrocie handlowym.
- e. Rozpoczęcie przez UE kampanii mającej na celu zmniejszenie marnotrawstwa żywności; powinna się ona skupiać na wszystkich częściach i aspektach łańcucha żywności, wliczając w to polityki zakupów, przetwarzania i sprzedawania, przetwórców żywności i handlowców, transportu i systemów przechowywania, zachowań konsumentów i in.
- f. Wsparcie prawa rolników do zarządzania hodowlą ich własnego żywego inwentarza i produkcją nasion, wliczając w to ochronę odmian i wykorzystywanie tradycyjnej wiedzy i dziedzictwa kulturowego odnoszącego się do różnorodności lokalnych odmian roślin i ras zwierząt; w tym celu, odpowiednie zapewnienia Międzynarodowego Traktatu Zasobów Genetycznych Roślin powinny zostać zintegrowane z polityką UE.

6 Europejski Fundusz Wiejski

Regiony wiejskie w UE różnią się znacząco strukturą i siłą swoich gospodarek. Niektóre dzięki swojej lokalizacji i silnej polityce, posiadają mocną i zróżnicowaną gospodarkę; posiadają już potencjał pozwalający na dalsze przyczynianie się do całościowego dobrobytu Unii. Inne zostały poważnie osłabione przez upadek kolektywnego rolnictwa, centralizacji przemysłu i handlu, migracji młodych ludzi i innych czynników. Rezultatem tych trzech trendów jest olbrzymi i rosnący podział między regionami, masowa migracja bez perspektyw na przyzwoity dochód, utrata kapitału społecznego i w niektórych regionach - porzucanie wartościowych gruntów rolnych oraz utrata środowiskowych i kulturowych wartości, które zostały w przeszłości stworzone i utrzymywane przez rolnictwo.

Proponujemy, aby Europejski Fundusz Wiejski odpowiedział na ten poważny podział pomiędzy regionami poprzez wdrożenie w następnym okresie programu gospodarczej, społecznej i środowiskowej odnowy wsi, aby dokonać całościowego wkładu, który wszystkie obszary wiejskie mogą wnieść do dobrze prosperującej i zrównoważonej Unii i uhonorować wkład UE do spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej.

Odnowa wsi musi odzwierciedlać i zbudowana być na

dużej różnorodności charakteru, zasobów, sił i tradycji wielu różnych regionów wiejskich UE. Ponadto musi polegać na energii i zasobach, nie tylko w UE i krajowych i regionalnych rządów, ale również - władz lokalnych i prywatnych, spółdzielczych i sektorów państwowych. Dlatego w rozdziale 4 powyżej, zaznaczamy różnicę pomiędzy głównie horyzontalną naturą środków proponowanego Funduszu Rolnego i środków bardziej związanych z miejscem (które będą miały bardziej różnorodne i często specyficzne zastosowanie) w Funduszu Wiejskim.

Proponujemy, aby działania wspierane przez Fundusz Wiejski zostały zaprojektowane i wdrożone według strategicznego prowadzenia wielosektorowego, terytorialnego partnerstwa, którego skład i zasady funkcjonowania opierają się na metodzie programu LEADER, lecz o bardziej rozszerzonym zasięgu niż ten, który jest aktualnie przypisywany grupom LEADER. Partnerstwa te w każdym przypadku zachęcane i wspierane przez władze publiczne zgodnie z zasadami dobrego zarządzania, powinny zapewnić efektywną koordynację lokalnych i regionalnych działań w ramach szerszego kontekstu społecznego-gospodarczego i terytorialnego.

W tym rozdziale przedstawiamy zarys proponowanego zakresu tych działań, a następnie naszą wizję tych strategii i partnerstw w następującej kolejności:

- Wsparcie dla wzmocnienia i dywersyfikacji gospodarki wiejskiej.
- Wsparcie dla regionalnej i lokalnej produkcji i przetwarzania żywności.
- Wsparcie dla wzmocnienia społeczności wiejskich, usług i infrastruktury.
- Wsparcie dla subregionalnych partnerstw i dla zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego.

6.1 Wsparcie dla wzmocnienia i dywersyfikacji gospodarki wiejskiej

Gospodarczy renesans, do którego nawołujemy, może opierać się na działaniach, które opisujemy w rozdziale 5 odnoszącym się do żywotności gospodarki rolnej oraz do regionalnej i lokalnej produkcji i przetwarzania żywności a także innych produktów rolnych. Jednak może również odnosić się do wielu innych sektorów gospodarczych i znacznej różnorodności regionów wiejskich w różnych częściach UE. W większości regionów wiejskich istnieje potencjał wzmocnienia drugorzędowego i trzeciorzędowego sektora w skali zrównoważenia wliczając, w to zwiększanie wartości dodanej produktów rolnych i leśnych wyprodukowanych lokalnie, rozwijaniu turystyki, innowacyjnego wykorzystania informacji technologicznej, pozytywnej dla środowiska generacji energii odnawialnej, i lokalizacji przemysłów zaawansowanej technologii na obszarach wiejskich wysokiej jakości, by poprzez te wszystkie sposoby

przyczynić się do celu UE, utworzenia nowych miejsc pracy do 2020 roku. Jednak takie wzmocnienie może zależeć od odpowiedniej infrastruktury, w szczególności telekomunikacji i systemu zrównoważonego transportu, od dostępu istniejących lub potencjalnych przedsiębiorców do ziemi, budynków, kredytów i wsparcia eksperckiego. Obecnie taki dostęp może być trudny mając na uwadze zabezpieczenie się przed spekulacją wartością gruntów, presji cen gruntów i niechęci banków do pożyczania pieniędzy bez wystarczającego zabezpieczenia i in.

Fundusz Wiejski powinien obejmować **następujące środki**:

- a. Wsparcie dla stworzenia i rozwoju mikro-przedsiębiorstw oraz średnich i małych przedsiębiorstw we wszystkich sektorach gospodarki, poprzez zapewnienie gwarancji kredytów, dostępu do usług wspierających, systemów porad biznesowych i in.
- b. Wsparcie dla przejmowania gospodarstw rolnych, wliczając w to finansowe wsparcie dla osób przechodzących na emeryturę i nowo wchodzących do gospodarki rolnej; i dla rolnictwa wspieranego przez społeczeństwo, wliczając w to gwarancje kredytów i finansowe zachęty dla inwestycji społecznych w biznes rolny oraz inicjatywy zwiększania wartości dodanej.
- c. Wsparcie dla modernizacji gospodarstw rolnych, jeśli będzie ona wspierała produkcję lub bardziej zrównoważone praktyki lub dywersyfikację gospodarstw. Wsparcie to powinno być dostępne dla wszystkich rolników i spółdzielni oraz powinno być powiązane z warunkami dotyczącymi struktury, np. wsparcie będzie proporcjonalne do rozmiaru budynku i odnośnego przedsiębiorstwa. Jednak żadne wsparcie nie powinno być dostępne dla intensywnej, przemysłowej produkcji zwierzęcej.
- d. Zwiększone zainteresowanie UE **leśnictwem** ze skoncentrowaniem na wsparciu działań właścicieli lasów i przedsiębiorstw zwiększających wartość dodaną przez tworzenie miejsc pracy i dywersyfikację lokalnej gospodarki dzięki zrównoważonemu zarządzaniu lasami i przetwarzaniu produktów gospodarki leśnej oraz świadczenie usług środowiskowych takich, jak ochrona różnorodności biologicznej, zarządzanie glebą i wodą i wiązaniem dwutlenku węgla. Może to być wyrażone poprzez spójny i zwarty pakiet dotyczący leśnictwa ze specyficznymi środkami skupiającymi się na m.in. wzmocnieniu zrównoważonego zarządzania, ochrony przed zagrożeniami naturalnymi i spowodowanymi przez człowieka, wzmocnieniu współpracy producentów leśnych i innowacjach.

- e. Wsparcie dla inwestycji w **infrastrukturę telekomunikacyjną** na obszarach wiejskich.
- f. Wsparcie dla działań społeczności lokalnych, użytkowników gruntów i przedsiębiorstw w celu stworzenia lub powiększenia przedsiębiorstw **skoncentrowanych na oszczędzaniu energii i wytwarzaniu energii odnawialnej** bez utraty materii organicznej w glebie i unikania konkurencji o grunty rolne i zasoby pomiędzy produkcją żywności i energii. Regiony wiejskie posiadają olbrzymie zasoby gruntów, wody, wiatru, słońca, biomasy i in., które mogą zostać użyte do wytwarzania energii odnawialnej na właściwą skalę, z inicjatyw lokalnych właścicieli gruntów, przedsiębiorstw lub społeczności, bez zaangażowania gigantycznych przedsiębiorstw energetycznych.
- g. Wsparcie dla rozwoju **turystyki wiejskiej** w połączeniu ze środowiskiem, dziedzictwem, wartością dodaną, lokalnymi usługami i in.
- h. Stymulowanie i wsparcie krajowych inicjatyw i międzynarodowej wymiany, **rozwijanie użytecznych umiejętności** poprzez edukację i szkolenia, praktyki i podobne systemy, szkolenia w czasie trwania kariery, usługi doradcze, działalność grup, uaktywnianie i rozwój umiejętności oraz inne systemy. Działalność taka może obejmować nie tylko stymulowanie innowacji, lecz również przywracanie tradycyjnych umiejętności w budownictwie, serowarstwie i innych zawodach w celu zwiększenia wartości dodanej, hodowli zwierząt, rękodziele, medycynie naturalnej, gotowaniu, itd.

6.2 Wsparcie regionalnej i lokalnej produkcji i przetwarzania żywności

Wartość dodana w produkcji żywności i innych produktów rolnych tworzy konieczne połączenie pomiędzy rolnictwem i innymi gałęziami gospodarki. Połączenie to może odgrywać decydującą rolę dla gospodarki wiejskiej. Jednak obecnie dla - być może - czterech piątych żywności produkowanej przez wielkotowarowych rolników w UE, wartość dodana odgrywa dużą rolę nie w prawdziwie wiejskich przedsiębiorstwach, ale raczej w zcentralizowanych przedsiębiorstwach przetwórczych. Zmniejsza to potencjał wartości dodanej w produkcji żywności na obszarach wiejskich. Główny wysiłek skierowany powinien być na zachęcanie do działalności zwiększającej wartość dodaną w produkcji żywności na poziomie lokalnym i regionalnym, w małych i średniej wielkości przedsiębiorstwach, włącznie z przedsiębiorstwami prowadzonymi przez rolników, jako kluczowy element w dywersyfikacji lokalnej i regionalnej gospodarki. Można przy tym wykorzystać różnorodność krajowych, regionalnych, lokalnych i niszowych rynków, które

już istnieją w UE. Musi to obejmować także przegląd i uproszczenie rozporządzeń dotyczących uboju zwierząt, higieny żywności, standardów fitosanitarnych i in., które nakładają nieproporcjonalne obciążenia na małe i średnie przedsiębiorstwa (SME).

Fundusz Wiejski obejmować powinien **następujące środki**:

- a. Wsparcie dla utworzenia i umacniania **regionalnych i lokalnych systemów żywności** takich, jak rynki rolników, sklepy spółdzielni rolnych, systemy sprzedaży „skrzynkowej” na zamówienie lub rolnictwo wspierane przez społeczeństwo oraz dla aktywnej europejskiej sieci wymiany dobrych praktyk wśród regionalnych i lokalnych systemów żywności i pomiędzy producentami (w szczególności rolnikami i rybakami), którzy pracują na gruntach rolnych lub wodach i produkują podstawowe składniki żywności².
- b. Wsparcie dla **tworzenia marek i oznakowanie produktów regionalnych** korzystając z olbrzymiej różnorodności w całej Europie tradycji kulinarnej, gastronomii i powiązanych z nimi aspektów dziedzictwa kulturowego, wliczając w to zarządzaną w sposób zrównoważony medycynę naturalną i tradycyjne produkty: proszę zauważyć połączenie pomiędzy tym i uściślonymi zasadami oznakowania produktów żywnościowych zalecanymi w rozdziale 5.5d. Gdzie ma to zastosowanie, połączenie pomiędzy produktami regionalnymi i innymi wartościami (takimi, jak krajobrazy górskie, różnorodność biologiczna, ekosystemy wodne) powinny zostać podkreślone poprzez oznakowanie lub markę.
- c. Wyjaśnianie, nagłaśnianie i zapewnianie krajowego wdrażania przepisów prawnych na poziomie UE dla właściwego uzasadnienia i monitorowania **wyjątków dotyczących higieny, uboju i innych zasad** dla mikro-przedsiębiorstw i SME: rozporządzenia te, wdrożone już w niektórych krajach członkowskich mogą mieć znaczący, niekorzystny wpływ na takie przedsiębiorstwa.
- d. Modyfikację zasad przetargowych, aby pozwolić na elastyczne używanie systemów zakupów publicznych i cateringu do promowania regionalnej i lokalnej żywności (proszę zauważyć połączenie z 5.5c powyżej); i wsparcie połączeń pomiędzy publicznymi firmami cateringowymi i lokalnymi dostawcami żywności.

² Przydatny przegląd lokalnych systemów żywności w Europie, z odniesieniem dla polityki, przedstawiony jest w raporcie ‘Lokalne systemy żywności w Europie’, opublikowanym przez FAAN – Facilitating Alternative Agro-Food Networks (grupę Rozwoju Alternatywnych Sieci Produkcji i Dystrybucji Żywności).

6.3 Wsparcie dla wzmocnienia społeczności wiejskich, usług i infrastruktury

Obszary wiejskie Europy, jak określone to zostało w obecnym Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich, są miejscem zamieszkania dla około 135 milionów ludzi, tj. ponad jednej czwartej obywateli UE. Wewnątrz nich społeczności wiejskie różnią się znacząco witalnością społeczną, jakością usług społecznych i zasobami kulturowymi oraz infrastruktury. Wiele z nich jest w tym zakresie dobrze rozwinięta i oferuje wysoką jakość życia. Inne – szczególnie, w niektórych nowych krajach członkowskich i w zewnętrznych częściach 15-ki UE – cierpią z powodu poważnej słabości. Słabość ta może doprowadzić do spirali spadku z demograficznym brakiem równowagi, migracją młodych ludzi, dalszymi utratami usług i witalności, a także spadającą jakością życia tych, którzy pozostali. Sprawiedliwość i zaangażowanie w terytorialną spójność wymaga polityki, która zatrzyma i odwróci ten spadek.

W odniesieniu do tych **specjalnych obszarów**, które mogą być nazywane ‘peryferyjnymi’ lub ‘mniej uprzywilejowanymi’, ale które, z perspektywy tych, którzy tam żyją, mogą być najważniejsze dla ich życia i wysoce faworyzowane z punktu widzenia kulturalnego, środowiskowego i innych, istnieje szczególna potrzeba i możliwość dla dynamicznego i obdarzonego wyobraźnią podejścia do rozwoju. Takie obszary różnią się znacząco w całej Europie - od rzadko zaludnionych regionów w Szwecji i Finlandii do społeczności górskich w Pirenejach, Alpach i Karpatach, społeczności produkującej na własne potrzeby w wielu krajach, koncentracji biedy w niektórych regionach i odizolowanych społeczności na wielu wyspach i w regionach przybrzeżnych. Regiony takie mogą teraz w rzeczywistości cierpieć w różnym stopniu z powodu demograficznego braku równowagi, migracji, utraty młodych, energicznych ludzi, zawężonej gospodarki, poważnych niedogodności dla rolników, słabości usług społecznych i infrastruktury. Jednak również społeczności te działają jako zarządcy ekosystemów, krajobrazów i dziedzictwa kulturowego o dużym znaczeniu w Europie, w szczególności w przypadku wielu obszarów rolnych o wysokiej wartości przyrodniczej; zarządzają zasobami obszarów rolnych, pastwiskami, lasami, złożami minerałów, zasobami wody i energii, od których UE zależy zarówno obecnie, jak i w przyszłości; oraz reprezentują kapitał społeczny, który może utrzymywać i absorbować populację. Polityka wiejska i regionalna powinny wspierać społeczności wiejskie w zamianie niesprzyjających czynników na korzyści gospodarcze i społeczne, skupiając się na równoważeniu społecznej witalności, utrzymywaniu opieki społecznej, zróżnicowaniu lokalnej gospodarki, nagradzaniu rolników (jednakże niewielkim) za dobra publiczne, które produkują i (gdzie to możliwe) akceptowaniu gospodarki nieformalnej.

Polityka Rolna powinna obejmować **następujące**

środki:

- a. Wsparcie działań mających na celu wzmocnienie **kapitału społecznego** na obszarach wiejskich i zdolności wiejskich społeczności do uczestniczenia w lokalnym zarządzaniu i lokalnych procesach rozwojowych.
- b. Wsparcie świadczenia i wzmacniania **wiejskich usług i infrastruktury**, zarówno przez władze publiczne, jak i same społeczności wiejskie.
- c. Uznanie kluczowej roli miast jako centrów życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego w wielu regionach wiejskich i potrzeby utrzymania zakresu i jakości usług w tych miastach, a także zapewnienia efektywnego połączenia i wzajemnego wsparcia pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi. Ma to jasne związki w odniesieniu do połączeń pomiędzy (z jednej strony) programami rozwoju regionów i (z drugiej strony) z polityką planowania przestrzennego, transportu i in. Istnieje szczególna potrzeba używania polityki planowania do zatrzymania urbanizacji gruntów rolnych wysokiej jakości.
- d. Radykalne, nowe podejście do utrzymania witalności społeczności, które bazują na ustalonych dawno modelach **rolnictwa produkującego w całości lub częściowo na własne potrzeby**. Obecnie społeczności nie odnoszą prawie żadnych korzyści z WPR lub PROW, ponieważ działanie „Wsparcie gospodarstw niskotowarowych” nie ma zastosowania, albo jest wykorzystywane tylko w niewielkim stopniu, działanie „Wsparcie grup producenckich” jest słabo wykorzystywane, a wiele gospodarstw niskotowarowych jest wykluczone z płatności bezpośrednich lub z płatności rolnośrodowiskowych, ponieważ ich gospodarstwa są zbyt małe. Jeśli pozwole się na kontynuację tego stanu, spowoduje to zaniknięcie tych społeczności. Istnieje potrzeba dynamicznego i zintegrowanego podejścia przy użyciu metod, które zostały stworzone przez organizacje pozarządowe w wielu krajach, gdzie rolnicy mogą wspólnie (lub inaczej niż indywidualnie) korzystać z płatności związanych z gospodarstwami rolnymi. W tych przypadkach zwiększana jest wartość dodana w przypadku produktów rolniczych i leśnych, ożywiane są umiejętności rękodzieła, promowana jest turystyka, utrzymywana jest opieka społeczna, a młodzi ludzie zachęceni są do pozostania lub powrotu poprzez tworzenie miejsc pracy. Te wartościowe inicjatywy wskazują na to, że większe wsparcie powinno być skierowane dla organizacji pośredniczących (takich, jak regionalne partnerstwa, organizacje pozarządowe, organizacje społeczne), które mogą efektywnie zapewnić rezultaty na poziomie lokalnym, z dużym zaangażowaniem rolników i mieszkańców wsi.

- e. **Wsparcie dla osób biednych i dla wrażliwych obszarów wiejskich.** Z 45 milionów ludzi w UE, którzy żyją poniżej granicy ubóstwa, około jedna czwarta może mieszkać w obszarach wiejskich. Miejsce zamieszkania i okoliczności są różne, jednak obejmują koncentrację biedy i wykluczenia w przypadku wielu mniejszości, wliczając w to Cyganów, szczególnie w nowych krajach członkowskich. Wiele obecnych programów rozwoju wiejskiego i regionalnego wydaje się być niewłaściwie dopasowanych do zajmowania się potrzebami osób biednych i na wrażliwych obszarach wiejskich, pomimo obietnicy Strategii Lizbońskiej ‘decydującego wpływu na zlikwidowanie ubóstwa’. Rok 2010 jest Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym, którego priorytety obejmowały stworzenie Programów Krajowych mających “umieścić społeczne włączenie w centrum planu polityki krajowej” i “promowanie wielowymiarowych, zintegrowanych strategii mających zapobiegać i zmniejszać ubóstwo, co miało być głównym trendem we wszystkich odnośnych obszarach polityki”. Niedawny Budżet Komisji określa cel UE będący wyciągnięciem przynajmniej 20 milionów ludzi z ubóstwa.

Programy rozwoju obszarów wiejskich powinny odzwierciedlać i powinny być budowane wokół tego zaangażowania UE i krajów członkowskich, mającego na celu zlikwidowanie ubóstwa i społecznego wykluczenia. Potrzebne jest nowe podejście, charakteryzujące się wyobraźnią, koncentrujące się na budowaniu wzajemnego zaufania każdej społeczności do momentu, w którym może ona przejąć inicjatywę za lepsze życie swoich członków i (gdzie sobie życzy) szukać i przyjmować pomoc od agencji zewnętrznych. To nowe podejście wymaga otwartości władz krajowych i lokalnych, elastyczności przyszłych środków UE dotyczących rozwoju wiejskiego i regionalnego i integracji różnych sektorów i źródeł finansowania. Inicjatywa UNDP Cserehat na Węgrzech oferuje interesujący model, który został zaadoptowany przez rząd węgierski do krajowego programu likwidacji obszarów ubóstwa w 33 najbardziej pokrzywdzonych, wiejskich mikro-regionach.

6.4 Wsparcie regionalnego partnerstwa i zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego

W rozdziale 8 poniżej odnotowujemy, że efektywność proponowanej przez nas polityki będzie znacząco zależeć od procesów zarządzania, finansowania i przygotowania wytycznych do ich wdrażania. Dlatego nawołujemy do tworzenia mechanizmów na poziomach UE, krajowym, regionalnym i lokalnym, które spowodują powstanie prawdziwej spójności i komplementarności pomiędzy

głównymi Funduszami Europejskimi, które mogą służyć społecznemu, gospodarczemu i środowiskowemu dobrobytowi obszarów wiejskich i, które użyją energii i zasoby wszystkich sektorów do działań opisanych w tym Komunikacie. Finansowanie tych mechanizmów na poziomach UE, krajowym i regionalnym nie jest objęte przez proponowaną Europejską Politykę Rolną, Żywnościową i Wiejską. Jednak mechanizmy, które potrzebne są na poziomie regionalnym mogą i powinny być wspierane w ramach tej polityki poprzez Europejski Fundusz Wiejski.

Proponujemy, aby działania wspierane przez Fundusz Wiejski były koncentrowane poprzez **zintegrowane regionalne strategie rozwoju i zarządzane przez wielosektorowe, terytorialne partnerstwa**. Partnerstwa te powinny połączyć w każdym, głównie wiejskim regionie, przedstawicieli sektorów publicznego, prywatnego i społecznego. Każde partnerstwo powinno przygotować strategię rozwoju dla swojego regionu, obejmującą cały okres 7-letniego programu, który powinien być okresowo przeglądany. Gdzie jest to właściwe, zakres strategii i partnerstwa powinny istnieć w obszarach zarówno miejskich, jak i wiejskich. Strategia powinna wyrażać, w jaki sposób środki w ramach Funduszu Wiejskiego i innych Funduszy, jak opisane to zostało w rozdziale 8 poniżej, byłyby rozmieszczone w regionie. Stworzyłoby to podstawę dla wdrożenia wszystkich odnośnych programów operacyjnych w danym regionie. Finansowanie operacyjne partnerstwa powinno być zapewnione przez Fundusz Wiejski.

Propozycja zbudowana na doświadczeniach programu LEADER od roku 1991 w swoich trzech fazach, jako Inicjatywa Wspólnotowa jest obecnie głównym trendem. Program LEADER pokazał wysoką wartość koncentrowania się na potrzebach i zasobach określonego regionu oraz wielosektorowych partnerstwach oraz zintegrowanych i innowacyjnych podejściach. Jednakże jeśli prawdziwa odnowa wsi ma zostać osiągnięta, następny okres trwania programu musi przewidywać szersze i bardziej ambitne wykorzystanie regionalnych partnerstw z szerszymi kompetencjami i pewniejszym finansowaniem.

Ściśle związanym zagadnieniem jest **rola społeczeństwa obywatelskiego**. W całej UE koncepcje zarządzania zmieniają się. Coraz bardziej oczywiste jest to, że rządy na wszystkich poziomach, odgrywają główną rolę w dostarczaniu wspólnych usług, ale nie mogą samodzielnie sprostać potrzebom społeczeństwa. Presje finansowe i reakcje publiczne zmuszają władze do uznania, że duże części działalności muszą odbywać się w sektorze społecznym i obywatelskim. Jest to szczególnie prawdziwe w obszarach wiejskich, gdzie małe, rozproszone lub wyizolowane społeczności zależą w dużym stopniu od wspólnej samopomocy. Podział odpowiedzialności i ‘kontrakt społeczny’ pomiędzy sektorami publicznym, społecznym i obywatelskim będą

różne w różnych krajach członkowskich. Rola sektora obywatelskiego powinna być uznawana i wspierana z powodu wkładu, jaki wnosi do rozwoju wiejskiego i regionalnego tj. zmniejszania presji wywieranej na władze publiczne. W wielu krajach organizacje pozarządowe pokazały, że mogą odgrywać kreatywną rolę jako animatorzy procesów rozwoju wiejskiego, zarówno wewnątrz, jak i poza wielosektorowymi partnerstwami. Fundacje i prywatni sponsorzy mogą również odgrywać znaczącą rolę we wspieraniu procesów rozwojowych.

Fundusz Wiejski obejmować powinien **następujące środki**:

- a. Zapewnienie przez UE odpowiednich funduszy operacyjnych dla wszystkich regionalnych partnerstw utworzonych w głównie regionach wiejskich, zgodnie z wymogiem określonym w rozdziale 8 d poniżej.
- b. Wsparcie dla aktywnego zaangażowania wiejskich społeczności i reprezentujących ją organizacji w kształtowaniu i wdrażaniu programów rozwojowych na poziomie lokalnym i regionalnym.

7 Badania i rozwój

Zmiany, o które nawołujemy – nowy paradygmat dla rolnictwa i odnowa wsi – jasno wskazują na potrzebę innowacji, rozpoznanie i nowe zastosowanie istniejącej wiedzy oraz nową wiedzę. Na przykład, wiele przedsiębiorstw wiejskich wszelkiego rodzaju będzie potrzebowało nowej wiedzy i umiejętności do zdywersyfikowania ich przedsiębiorstw, do wprowadzenia technologii informacyjnej, marketingu i rozwoju produktu, kontroli jakości, zarządzania finansami, działalności spółdzielczej i in. Istnieje pilna potrzeba praktycznych, interdyscyplinarnych badań naukowych nad systemami ekologicznej i zrównoważonej produkcji żywności. Obecne naukowe podejście do badań w zakresie rolnictwa powinno zostać rozszerzone: jak rolnicze obchodzenie się z organizmami (złożone i żyjące organizmy), potrzebna jest nauka holistyczna, obejmująca nowe i alternatywne metody. Ci, którzy dostarczają i ci, którzy finansują ‘dobra publiczne’ takie, jak usługi środowiskowe, gospodarkę wodną, wiązanie dwutlenku węgla i in. zależeć będą od coraz bardziej wyrafinowanej definicji tych dóbr i środków, poprzez które powinny być one zapewnione i monitorowane. Innowacje potrzebne będą w takich dziedzinach, jak wytwarzanie energii odnawialnej, oszczędzanie energii, wielu metodach zwiększania wartości dodanej produktów wiejskich, inne aspekty ‘zielonej gospodarki’ i nowe sposoby zrównoważenia usług wiejskich (na przykład poprzez wykorzystanie informatyki w usługach zdrowotnych, edukacji i administracji publicznej). Wiejska Europa ma możliwość zostania pionierem w wielu tych dziedzinach.

Jest to znaczący obszar dla badań stosowanych, rozwoju, innowacji i generowania oraz transferu wiedzy. Obecnie, WPR nie zapewnia bezpośredniego finansowania takiej działalności, która, w związku z tym, zależy od krajowego finansowania i częściowego pokrycia przez główne programy badawcze UE, szczególnie “Żywność, rolnictwo i biotechnologia”, jednego z tematów 7-go Programu Ramowego UE. Wierzymy, że jest to ważny przypadek, który powinien być finansowany poprzez 8 Program Ramowy – program badań stosowanych, rozwoju i innowacji związany bezpośrednio z wiedzą, która jest potrzebna w celu efektywnego przestrzegania zakresu polityki przedstawionej w tym Komunikacie. Projekty badawcze powinny być opracowywane w bliskiej współpracy z osobami zainteresowanymi na poziomie zwykłych ludzi. W czasie kierowania tym programem Komisja powinna zapewnić w większym stopniu, który jest teraz często możliwy – wczesne przekazanie wyników badań do własnych grup politycznych i do tych krajów członkowskich, aby idee przyświecały działaniom w stosownej chwili.

Potrzebny jest również intensywny proces informacji, szkolenia i wymiany pomysłów i dobrych praktyk wśród wszystkich, zaangażowanych w rozwój rolny i wiejski. Polityka powinna zapewnić, na poziomie UE i krajowym intensywne programy informacyjne, szkoleniowe i wymiany pomysłów i dobrych praktyk wśród wszystkich zaangażowanych w rozwój rolny i wiejski. Europejska Sieć na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Krajowe Sieci Obszarów Wiejskich powinny w następnym okresie programowania zostać zmienione w bardziej otwarte, szybciej poruszające się, przejrzyste i odpowiedzialne systemy wymiany i współpracy pomiędzy udziałowcami. Równocześnie powinny one być wspierane przez sektorowe sieci zaangażowane w wymianę i współpracę takie, jak zarządzanie użytkami zielonymi, dla inicjatyw zwiększania wartości dodanej lub dla wytwarzania energii odnawialnej. Nowe narzędzia komunikacji i uczestnictwa takie, jak Europejska Inicjatywa Obywatelska (European Citizens’ Initiative - ECI), mogą przyczynić się do poprawienia zarówno horyzontalnego, jak i pionowego dialogu pomiędzy udziałowcami, wliczając w to obywateli będących jednocześnie konsumentami.

8 Zarządzanie i wdrażanie, włącznie z innymi programami UE

Efektywność polityk, które proponujemy będzie znacząco zależała od procesów zarządzania, finansowania i wdrażania. Obecnie obszary wiejskie i gospodarka mogą korzystać z europejskiego finansowania nie tylko poprzez PROW, ale również Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Społeczny (EFS) i Europejski Fundusz Rybołówstwa (EFR). Różne rozporządzenia wyrównują geograficzny i tematyczny zakres wsparcia, które może

zostać przyznane w ramach każdego z Funduszy, ale nie ma w nich dokładnego rozgraniczenia, ani potencjału pozytywnej komplementarności między nimi. Wiele obszarów wiejskich może korzystać teraz z innych funduszy, w tym też z PROW, ale proces korzystania z nich jest niedoskonały; różnych funduszy i sektorowych programów operacyjnych, które są wprowadzane na poziomie krajowym, lecz mogą one nie pasować do swoich systemów operacyjnych, więc potencjalni beneficjenci obciążani są biurokracją.

Ponadto agencje, poprzez które wdrażany jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich – krajowe ministerstwa rolnictwa, władze lokalne, grupy LEADER lub inne regionalne partnerstwa mają obecnie rzadko możliwości korzystania z innych Funduszy UE, toteż wysiłki połączenia różnych programów na poziomie terytorialnym są frustrujące. Skromnym wyjątkiem od tej reguły jest przykład Lokalnych Grup Działania w niektórych krajach, na przykład w Danii, które mogą korzystać z Osi 4 zarówno PROW, jak i Funduszu Rybackiego. Niektóre, inne lokalne partnerstwa takie, jak *Pays* we Francji lub Przedsiębiorstwa Rozwoju Lokalnego w Irlandii mogą korzystać z funduszy zarówno z PROW, jak i ze środków zewnętrznych. Jednak ogólny obraz to system wdrażania, ograniczony do wąskiego obszaru działania PROW, z Lokalnymi Grupami Działania, które są często ograniczone do korzystania ze środków Osi 3 tylko z PROW. Natomiast w niektórych krajach rozległe obszary wiejskie nie korzystają z Lokalnych Grup Działania, ani innych regionalnych partnerstw.

Należy zająć się niedostatecznym wdrażaniem i ograniczeniami osiągnięcia efektywnej komplementarności pomiędzy różnymi funduszami UE i krajowymi, jeśli chcemy, by nastąpiła odnowa wsi. Istnieje potrzeba stworzenia mechanizmów na poziomie UE, krajowym, regionalnym i lokalnym, które osiągną prawdziwą spójność i komplementarność pomiędzy głównymi Funduszami i, które używają energii i zasoby wszystkich sektorów w odniesieniu do zadań opisanych w tym Komunikacie. Jest to całkowicie zgodne ze zintegrowanym podejściem określonym w strategii Europa 2020.

Nowa Wspólna Polityka Rolna, Żywnościowa i Wiejska (Common Agriculture, Food and Rural Policy, CAFRP) powinna dlatego zapewnić:

- a. Wspólny, strategiczny zakres ramowy UE dla nowej Wspólnej Polityki Rolnej, Żywnościowej i Wiejskiej i następców obecnego PROW, Funduszu Spójności, EFS i EFR. Powinno to obejmować:
  - Wkład do zmiany paradygmatu w rolnictwie i odnowy wsi,
  - Zapewnienie zintegrowanego, miejscowego rozwoju terytorialnego z połączeniem i wzajemnym wsparciem pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi,

- Jasne założenia dotyczące zmian, które mają zostać osiągnięte do roku 2017 i 2020, na przykład we wdrożeniu zrównoważonych standardów w rolnictwie; utworzenie zrównoważonego łańcucha żywności, który zabezpiecza sprawiedliwy dochód dla rolników; wzmocnienia i dywersyfikacji gospodarki wiejskich
- Zapewnienie monitorowania i oceny postępu zgodnie z założeniami.

- b. Rozporządzenia dla tych pięciu funduszy, które są w pełni zharmonizowane ze sobą; co jasno wyjaśnia rozgraniczenie i zamierzoną komplementarność pomiędzy nimi; które zharmonizowane są w zakresach proceduralnych, aby kraje członkowskie i agencje wdrażające mogły zminimalizować trudności dla beneficjentów; i, które pozwalają na zastosowanie odpowiednich środków przez regionalne partnerstwa działające w całym zakresie funduszy.
- c. Wymóg, że kraje członkowskie (i/lub region, w krajach o systemach federalnych) powinny przedstawić do następnego okresu programowania krajowy i/lub regionalny, strategiczny zakres ramowy, który odzwierciedla cele wspólnego, strategicznego zakresu ramowego UE i, który ustala jasne podstawy dla aktywnej komplementarności pomiędzy programami operacyjnymi związanymi z tymi pięcioma funduszami UE.
- d. Wymóg, że kraje członkowskie lub, gdy ma to zastosowanie - władze regionalne, powinny na swoich terytoriach promować tworzenie i wsparcie działalności regionalnych partnerstw w przygotowywaniu i wdrażaniu regionalnych lub terytorialnych strategii rozwoju, przy zapewnieniuu wszystkich odnośnych środków w ramach programów operacyjnych związanych z wszystkimi, pięcioma funduszami UE i szczególnie w zakresie proponowanego Europejskiego Funduszu Wiejskiego i funduszy operacyjnych zapewnionych (szczególnie w wiejskich regionach) poprzez Fundusz Wiejski lub (gdzie indziej) poprzez Fundusz Regionalny lub Spójności – patrz połączenie z 6.4a.

9 Finansowanie

Nasza uwaga w tym Komunikacie skupia się na proponowanym skierowaniu polityki nie tylko na ponowne rozdzielanie pieniędzy pomiędzy funduszami lub środkami, lub na równowadze pomiędzy funduszami europejskimi i krajowymi. Przyjeliśmy założenia, że nowa Wspólna Polityka Rolna, Żywnościowa i Wiejska będzie miała mniej więcej ten sam udział w budżecie UE, jaki jest obecnie rozdzielony między dwa filary WPR, aby sprostać celom i zająć się głównymi wyzwaniami

przedstawionymi w tym Komunikacie; i, że będzie istniało efektywne połączenie pomiędzy tą polityką i innymi instrumentami UE. Nasza propozycja obejmuje wszystkie środki 'horyzontalne', wliczając w to płatności środowiskowe, Fundusz Rolny, które znacząco redukują nieukierunkowane płatności dla rolników i przemysłu żywnościowego, a pozwoliłoby to przeznaczyć fundusze na dobrą kampanię Odnowy Wsi finansowaną z Funduszu Wiejskiego. Propozycje w rozdziałach 6.4 i 8 dla strategicznego połączenia z innymi funduszami UE i stworzenia i działalności regionalnych partnerstw ukierunkowane są na zapewnienie efektywnego wykorzystania wszystkich odnośnych funduszy UE i krajowych oraz skoncentrowania zasobów sektorów społecznego i obywatelskiego na wyzwaniach związanych z rozwojem. Wskazuje to również, że środki opisane w rozdziale 6 mogą być częściowo finansowane przez odnośne fundusze UE.

10 Podsumowanie

Opisaliśmy szansę, którą oferuje okres nowego programowania do zainicjowania nowego paradygmatu w rolnictwie, odnowy obszarów wiejskich i radykalnej próby zharmonizowania wykorzystania różnych Funduszy UE. Jesteśmy w pełni świadomi radykalnego, ponownego przemyślenia polityki i praktyki, jakie pociągną za sobą te zmiany dla krajów członkowskich i udziałowców. Będziemy odgrywać aktywną rolę w konsultacji publicznej, która nastąpi po 'Komunikacie' Komisji z listopada 2010 roku. Dokonując tego pokażemy, w jaki sposób organizacje społeczeństwa obywatelskiego, mogą przyczynić się do olbrzymiego, wspólnego wysiłku, który potrzebny będzie, aby regiony wiejskie UE zrealizowały swój potencjał zaspokojenia potrzeb wszystkich europejskich obywateli i osiągnięcia celów wyznaczonych przez Unię Europejską.

Agricultural and Rural Convention - www.arc2020.eu

Biuro: IHECS, "Bord de Verre" 4th Floor
Rue de Poincon 15, 1000 Brussels
Poczta: Rue de l'Étuve 58-60, 1000 Brussels

Tel: +32 2 549 55 37
Fax: +32 2 513 61 23